

„PRESSITUURID“ OKUPEERITUD UKRAINA ALADELE

Venemaa värbab oma narratiivide levitamise eesmärgil välisajakirjanikke okupeeritud Ukraina aladel läbiviidavatele „pressituuridele“.

Kremlil jaoks on võtmeküsimus Vene-vastase hoiaku ümberkujundamine Lääne avalikkuses ja seeläbi Ukraina toetuse õõnestamine.

Oluline tagasilöökk Kremlile, mille 24.02.2022 alustatud täiemõõtmeline agressiooni-sõda Ukraina vastu kaasa tõi, on Venemaa isoleeritus rahvusvahelisel areenil ning ühes sellega märkimisväärselt ahenenud võimalused levitada oma seisukohti rahvusvahelises, aga eeskätt just Lääne inforuumis. Lääne peaaegu üleöö negatiivseks muutunud avalik arvamus Venemaa suhtes ning Venemaa riiklikule meediaaparaadile kehtestatud sanktsioonid on tänaseni Kremlil jaoks üks suurimaid kaotusi, mida üritatakse meeleheitlikult tagasi pöörata, eriti kuna Kremlil nägemuses võib Lääne avalikkuses valitseva Vene-vastase hoiaku ümberkujundamine olla üks võtmekohtadest ka Ukraina toetuse murdmisel. Üks tööriist, mida Moskva on püüdnud Lääne arusaamade mõjutamiseks Ukraina küsimuses kogu sõjaperioodi kestel järjepidevalt kasutada, on välisajakirjanike värbamine okupeeritud Ukraina territooriumil läbiviidavatele nn pressituuridele.

KAS AJAKIRJANDUS VÕI PROPAGANDA?

Selliste tuuride esmane roll on paisata välisajakirjanike kaudu Kremlil narratiivid Lääne meediaruumi. Osalejatele serveeritakse neid käike kui sõltumatut ja tasakaalustavat võimalust Ukraina sündmuste kirjeldamiseks. Ometi ei ole sellistel tuuridel (vaba) ajakirjandusega loomulikult mitte midagi pistmist. Need viiakse läbi Vene võimude range kontrolli all ning nende käigus valmivad meediamaterjalid on pigem Kremlil etteantud jutupunktidel põhinevad propagandatooted kui alternatiivne ajakirjanduslik vaade Ukrainas toimuvale. Vähetähtis pole seejuures ka asjaolu, et ühel või teisel viisil maksab Vene riik need käigud kinni. Enamjaolt hüvitatakse tuuridel osalevate

ajakirjanike reisi- ja majutuskulud, aga leidub hulgaliselt neidki, kelle „ajakirjanduslikku“ panust Kreml otseselt rahaliselt tasustab. Kuigi selliseid välisvaatlejatele mõeldud meediaringreise korraldatakse ka Vene Föderatsiooni n-ö ametlikke liine pidi, Kaitse- ja Välisministeeriumi pressiteenistuste kaudu, on organisatori rollis tihtipeale hoopis Venemaa mitmesugused pealtnäha mitteriiklikud abi- ja muud fondid. Põhjusi selleks on mitu: nii tekitatakse pressituuridele kutsutavates täiendav illusioon nende tegutsemisvabadusest ning sõltumatuses, kuid ühtlasi luuakse kattevari tegutsemiseks Vene eriteenistustele.

Heaks näiteks on siinkohal rahvusvahelise mittetulundusühingu sildi all tegutsev „Geopoliitiliste ekspertiiside keskus“ (*Центр геополитических экспертиз*), mis konsolideeris juba sõja esimestel päevadel aktiivselt Läänest palgatud sõnumiedastajaid rääkima etteantud teeside põhjal avalikkusele Ukraina võimude kuritegudest Luhanskis ja Donbassis. Välisluureameti andmetel on keskusel tihedaid sidemeid Vene eriteenistustega ning nende katet on Vene luureasutused korduvalt kasutanud pressituuride korraldusse kaasamiseks – võimalike osalejatega kontakti loomiseks, nende profileerimiseks ja värbamiseks.

Pressituuril osalejad koos korraldaja Andrei Gromoviga (vasakul).

Allikas: www.oddr.info

Pressituuridel osalejate tuumiku moodustavad erinevate Lääne vähetähtsate, tihti vandenõuteoorialike sugemetega väljaannete esindajad ning mitmesugused pseudoajakirjandust viljelevad netiblogijad ja sotsiaalmeedia aktivistid. Peaasjalikult seepärast, et kinnistunud agressorimaine tõttu on Kremlil oma nägemust Ukraina sõjast Lääne vähegi prominentsetele meediaväljaannetele väga keeruline müüa. Teisalt aga on Moskva aastakümnete jooksul arendanud oma mõjuagentide võrgustikku Läänes, mille oluliseks osaks on just kõikvõimalikud tänapäevased meediasisu loojad.

MILLINE ON SELLISTE TUURIDE MÕJU?

Kuigi selliste tuuride vahetu mõju Lääne avalikkuses valitsevate Ukraina-meelsete hoiakute muutmisele on marginaalne, kasutab Kreml eelkõige seda mõjutusinstrumenti kanalina vale- ja moonutatud info paiskamiseks Lääne ja laiemalt rahvusvahelisse informuumi, millega hägustada ühtset arusaama sõjast Ukrainas ning selle põhjustest.

Moskva võimud toodavad endale Lääne meediaaktivistidest „sõltumatuid“ tunnistajaid, keda saab edukalt ära kasutada Ukraina-teemalistel aruteludel rahvusvahelises organisatsioonides.

Samuti toodavad Moskva võimud endale okupeeritud Ukraina aladel tuuritanud Lääne meediaaktivistidest „sõltumatuid“ tunnistajaid, keda saab oma tegevuse õigustamiseks edukalt ära kasutada Ukraina-teemalistel aruteludel rahvusvahelises organisatsioonides. Nii näiteks on Venemaa võimud ÜRO platvormi kasutades korduvalt nendesamade kollektiivse Lääne enda ajakirjanike ütluste toel püüdnud veenda rahvusvahelist üldsust Ukraina sõjakuritegudes ning Vene poole vabastajarollis. Mõjusust otsitakse sellise taktikaga eeskätt nn globaalse lõuna riikide seas, kelle jaoks peaksid Kremli nägemust kinnitavad Lääne meediaaktivistid ilmestama vastuolusid Lääne kogukonna suhtumises Ukrainasse ning aitama neid kallutada kui mitte otseselt Venemaa poolele, siis vähemalt erapooletule positsioonile Ukraina küsimuses.

Unustada ei maksa ka Venemaa riigisisest propagandat, kus iga Kreml'i jutupunktidele kaasanoojutav välismaalane on väärt tööriist, millega veenda kodumaist publikut võimude tegevuse õigsuses ning hoida üleval venemaalaste „võitlusvaimu“. Seepärast on paljude pressituuridel osalejate jaoks n-ö kohustuslik osa paketist ka esinemine Vene riiklike propagandakanalite tele- ja raadiošõudes ning kõikvõimalikes konverentsiformaatides.

Tõenäoliselt uskudes, et Ukraina sõjalise konflikti venides töötab aeg pigem Venemaa kasuks ja see toob varem või hiljem kaasa Lääne vältimatu sõjaväsimuse, jätkab Kreml pressituuride ja muu õõnestustegevuse toel seda muutust soodustava pinnase ettevalmistust.

NÄITEID PRESSITUURIDEL OSALEJATEST

Giannantonio Micalessin (Itaalia)	Il Giornale, La7 TV
Daniele Dell'Orco (Itaalia)	Il Giornale, La7 TV
Sonja van den Ende (Holland)	MR Online, Freesuriyah.eu
Miriam Mahmud (Holland)	Freesuriyah.eu
Thomas Röper (Saksamaa)	Anti-Spiegel
Luciano Mastropietro (Itaalia)	Casa del Sole TV
Eleonora Fani (Itaalia)	Casa del Sole TV
Giorgio Bianchi (Itaalia)	La7 TV
John Mark Dougan (USA)	Badvolf.com
Robert Bridge (USA)	Strategic Culture Foundation, Geopol.pt
Claudio Beccalossi (Itaalia)	Il Giornale dei Veronesi
Luca Steinmann (Itaalia)	La7 TV
Dimitris Liatsos (Kreeka)	ieidiseis.gr
Slavica Milacic (Montenegro)	Modern Diplomacy
Igor Damianovic (Montenegro)	INS4
Darko Todorovski (Põhja-Makedoonia)	Pogled, Antibellicat.com
Arnaud Develay (Prantsusmaa)	Strategica.fr, 21st Century Wire
Eva Bartlett (Kanada)	GlobalResearch, MR Online
Christoph Hörstel (Saksamaa)	ParsToday, Kla.tv